

# NOORTE POLIITILINE OSALUS TWITTERIS: KUIDAS NOORED ENNAST SÄUTSUDES VÄLJENDAVID?<sup>1</sup>

PAULA JOANNA SILLAT<sup>2</sup>

## 1. SISSEJUHATUS

Võrreldes vanemate põlvkondadega on noorte osalus madal traditsioonilistes poliitilistes protsessides nagu hääletamine valimistel ja poliitilisse parteisse kuulumine (Euroopa Komisjon 2019; IPU 2021). Ent uuringutest on selgunud, et noorte poliitiline osalemine ei ole eakamate omast väiksem, vaid pigem erineb sisuliselt. Eesti noored, sarnaselt teistest rahvustest eakaaslastele, eelistavad formaalsele poliitilisele osalusele uuemaid alternatiivseid osalusviise ning on kodanikualgatustes kaasalõõmises ja poliitilisel osalusel internetis oluliselt aktiivsemad kui vanemad põlvkonnad (Kalmus jt 2017: 652).

Mitmetest Euroopa noorte osaluse ja kodanikuaktiivsuse projektidest (MYPLACE, CATCH-EyoU, Digigen) on selgunud, et Eesti noorte hinnang endi huvile ühiskondlike ja poliitiliste teemade suhtes ei vasta tegelikkusele. Noored on neist tegelikult huvitatud, kuid ise ei peagi neid poliitiliseks. Tihtipeale on noorte arvates poliitiline vaid parteipoliitikaga seotu (Allaste jt 2013; Tiidenberg 2021).

Varasemates uuringutes, mis keskenduvad poliitilisele osalusele, on Eesti noori defineeritud valvekodanikena. Nood erinevad passiivsetest kodanikest selle poolest, et hoiavad end kursis poliitiliste teemadega ning on vajadusel valmis ja võimelised osalema (Amnä ja Ekman 2013). Eesti noored väidavad, et poliitika ei paku neile huvi, ning peavad end poliitiliselt passiivseks, kuid sellegipoolest on nad teadlikud teemadest, mis on seotud uute sotsiaalsete liikumistega, sotsiaalmeedias kajastatud välispoliitiliste küsimustega ja kohaliku igapäevapoliitikaga. Mitteaktiivsust põhjendavad

<sup>1</sup> Artikkel on kirjutatud Tallinna Ülikooli „Noorte osaluse suurendamise“ projekti raames. Projekti toetajad ja partnerid on Haridus- ja Teadusministeerium, Haridus- ja Noorteamet ning Euroopa Sotsiaalfond programmi „Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine“ vahenditest.

<sup>2</sup> Tallinna Ülikooli digitehnoloogiate instituut, kontakt: pjoannas@tlu.ee

noored huvi puudumise, teadmiste puudulikkuse, probleemide vähese tõsiduse, ajapuuduse ning potentsiaalse negatiivse tagasisidega, mida nad pelgavad saada eelkõige sotsiaalmeedias (Tiidenberg 2021).

Eesti noored on võrreldes Lääne-Euroopa riikide, näiteks naabermaa Soomega, vähem kaasatud traditsioonilistes osalusviisides, nagu näiteks ühendustesse kuulumine (Allaste ja Saari 2020), ning väljendavad sageli huvi ja hoiavad end erinevate ühiskondlike ja poliitiliste aruteludega kursis sotsiaalmeediat kasutades (Allaste, Beilmann ja Tiidenberg 2018). Eelnevale toetudes ei saa üheselt väita, et noored on poliitiliselt apaatsed, vaid pigem on osalusviisid muutunud, kusjuures noorte osaluse puhul on üheks oluliseks keskkonnaks sotsiaalmeedia platvormid. Varem on välja toodud, et seni väljapakutud kaasamismeetodid kõiki noori ei kõneta ega ole jõudnud nendeni, kes organisatsioonides osaleda ei soovi (Aksen jt. 2018). Samuti näitab noorte digitaalse kodakondsuse analüüs Eesti poliitikat kujundavates dokumentides, et sotsiaalmeedia kasutamine poliitilise osaluse, kodaniku aktiivsuse ja isikliku poliitilise meelsuse väljendamise osana jääb dokumentidest välja ning soovitus oli, et noorsootöötajad ja õpetajad peaksid sellest teadma palju rohkem (Tiidenberg ja Ostashow 2022). Noorte poliitilise osaluse suurendamise ja ka nendega töötavate spetsialistide teavitamise vaatenurgast on oluline paremini mõista, mil viisil noored sotsiaalmeedia platvormidel tegutsevad. Siinne uurimus keskendus Twitterile: mis toetab ja takistab sellel platvormil osalemist, milliseid osalusviise noored seal kasutavad ja millist tähendust see neile omab, mis ajendab noori seal osalema ning kuidas nende arvates Twitteris osalemine mõjub teistele osalusvormidele.

## **2. TEOREETILINE RAAMISTIK**

### **2.1. Poliitiline osalus sotsiaalmeedias**

Sotsiaalmeedia kasutamine ühiskondlikel ja poliitilistel eesmärkidel on ülemaailmselt levinud, seda eriti noorte seas. Sotsiaalmeedia platvormid võimaldavad kasutajatel osaleda tegevuste kaudu, mis erinevad traditsioonilisest poliitilistest osalusviisidest nagu hääletamine valimistel või parteisse kuulumine. Sotsiaalmeedia platvormid on noorte jaoks põhiline kanal eneseväljenduseks, sh poliitiliseks (Literat ja Kliger-Vilenchik 2018). Varasemates uuringutes on leitud, et noored eelistavad traditsioonilistele osalusviisidele hoopis individuaalsemaid poliitilisi tegevusi (Bennett jt 2011; Sloam 2016).

Noored on aina enam kaasatud isiklikesse ja eraelusfääriga seotud tegevustesse – nagu vabatahtlik töö, digivõrgustiku loomine ning tarbija aktivism –, millel on rõhk eneseteostusel ja -väljendusel. Sotsiaalmeedia pole nende jaoks vaid suhtlemisvahend-meelelahutus, vaid ka oluline poliitiliste vaadete kujundaja ja erinevate teemade teadvustaja; mis annab uusi teadmisi, avardab silmaringi ja jagab raputavaid isiklikke kogemusi (Karatzogianni jt 2021).

Poliitilist osalemist sotsiaalmeedias käsitletakse uue osalemise vormina, mis sarnaneb struktuuri poolest väljaspool sotsiaalmeediat toimuvale osalusele, võimaldades inimeste teadlikkust tõsta, isiklikke võrgustikke aktiveerida ning teisi kasutajaid mobiliseerida. Aktiivne osalemine internetis võib potentsiaalselt üle kanduda osalemiseks väljaspool veebi, kusjuures positiivne kogemus ja toetus internetis toetab edasist aktiivset osalemist (Wilkins jt 2019). Nii võib öelda, et sotsiaalmeedias osaluse tunnustamine on oluline noorte formaalse poliitilise osaluse edendamiseks.

Sotsiaalmeedia lihtsustab ja toetab internetis osalemist kollektiivsetel eesmärkidel kogemuste ja arvamuste avaldamise, veebikogukondade toetuse ja tegevuste organiseerimise ning ideede ja arvamuste üle arutlemise ja jagamise kaudu (Greiжданus jt 2020). Osalemise põhjusteks sotsiaalmeedias on ka lihtne ligipääs, kiirus, efektiivsus, kindlale eesmärgile orienteeritus, sõprade ja kogukonna toetus ning positiivne emotsioon, mis osalemisega kaasneb (Rotman jt 2011).

Kuna sotsiaalmeedia võimaldab kiirelt infot jagada ja levitada, siis levib platvormidel paratamatult ka valeinfo. Selle postitamise ja jagamise piiramise üle on arutletud palju. Kuivõrd on leitud, et valeinfo, -uudiste ja alternatiivsete faktide levimise ja poliitiliste valimiste tulemuste vahel on põhjuslik seos (Barrera jt 2020; Grinberg jt 2019; Allcott jt 2019), on hakatud viimastel aastatel rohkem panema rõhku eksitavat infot sisaldavate postituste märgistamisele, piiramisele ja kustutamisele (Oversight Board; Twitter a). Ehkki sotsiaalmeedia platvormidel on hakatud sisule rakendama faktikontrolli ja piirama valeinfo levikut, langeb vastutus valeinfo tuvastada suuresti siiski kasutajatele (Cox 2017), sest kontrollitava sisu maht on platvormidele haldamiseks liiga suur (Twitter a).

## 2.2. Osalemine Twitteris

Uuringus keskendusin noorte osaluse uurimisele sotsiaalmeedia platvormil Twitter. See on mikroblogi, kus kasutajad saavad luua lühikesi, kuni 280-tähemärgilisi postitusi, mida nimetatakse säutsudeks (*tweet*). Säutse saab jagada retweet funktsiooniga, mis taaspostitab sisu teiselt kasutajalt enda kontole. Taaspostitatud sisule on võimalik lisada enda kommentaar (*quote retweet*) ning teiste kasutajate postitusi kommenteerida ja meeldivaks märkida. Meeldivaks märgitud säutsud on kuvatud kasutajate profiilidel meeldimiste vahelehel.

Twitteris saab sisu otsida märksõnade ja teemaviidete (*hashtag*) ning tüübi (populaarsemad, hiljutisemad, pildid, videod) järgi. Teiste kontosid jälgides on kasutajatel võimalik kureerida oma isiklikku ajajoont, valides, kelle postitusi nad soovivad näha. Samuti on võimalik ajajoont veel enam isikupärastada, vaigistades (*mute*) ja blokkides kasutajaid, sõnu, fraase, emotikone ja teemaviiteid (Twitter b).

Osalust sotsiaalmeedias toetavad ka platvormide lubavused. Boyd (2010) defineerib need viisidena, kuidas tehnoloogia struktureerib platvormil toimimist. Ühe osalust toetava lubavusena tuuakse välja postituse jagamine. Seda on selgitatud kui

sotsiaalmeedia arhitektuurilist omadust (Papacharissi 2012), mis suunab inimesi sisu jagama enda kontol. Jagamine toetab poliitilist eneseväljendust ning aitab levitada uudiseid ja infot (Gil de Zuniga, Jung ja Valenzuela 2012).

Tähtis on ka anonüümsus, mida Evans jt (2017) defineerisid lubavusena, mida osad platvormid kasutajatele võimaldavad. Näiteks ei nõua Twitter ja Tumblr isikuandmete kuvamist, seega on kasutajatel võimalik jääda anonüümseks. Samas leidub platvorme nagu Facebook, mis suunavad kasutajaid pigem kasutama oma päris nime. On leitud, et anonüümsus võimaldab väljendada arvamusi vastuolulistel teemadel. Kasutajad väljendavad end poliitiliselt tõenäolisemalt sellistel sotsiaalmeedia platvormidel, kus nad saavad oma konto seadistada anonüümseks (Shim ja Oh 2018). Seega on platvormid, kus ei pea esinema oma nime ja pildiga, osaluse toetamisel eriti olulised inimestele, kes teistes keskkondades poliitilist eneseväljendust väldivad.

Sotsiaalmeedias on võimalik soovitud rohkem tähelepanu tuua mitmesuguste nähtavate tegevustega nagu meeldimine, kommenteerimine ja jagamine (Pandey jt 2019). Twitterit nähakse vahendina, mille kaudu ja abil saab jagada infot kiirelt terve maailmaga (Stephen 2015). See on vahetu uudiste allikas, kus paljudel on võimalik infot levitada vähese ajaga, olenemata asukohast. Seega on Twitter oluline platvorm, mis võimaldab teadlikkust tõsta ja osalust toetada.

### 3. ANDMED JA ANALÜÜSIMEETODID

Saamaks teada, kuidas noored Twitterit poliitilistel ja ühiskondlikel teemadel eneseväljenduseks kasutavad ning kuidas nad endi osalemist Twitteris mõtestavad, viisin läbi etnograafilise uuringu ja täiendavad intervjuud. Noorte osaluse uurimiseks valisin Twitteri, sest see on rahvusvaheliselt olnud üheks olulisemaks platvormiks poliitilise ja ühiskondliku osaluse puhul (Wojcik ja Hughes 2019) ning viimastel aastatel ka Eestis populaarsemaks muutunud (Statcounter).

Uuringu valimi, nii vaadeldud kasutajate kui intervjuueeritavate moodustamiseks rakendasin sihipärase valimi põhimõtteid, et leida uuritava populatsiooni kõige tüüpilisemad esindajad (Daniel 2012). Valimi kriteeriumid olid uuritavate vanus (18–26) ning osalemine poliitilistel ja ühiskondlikel teemadel aruteludes Twitteris. Kui intervjuueeritavate vanust oli võimalik tuvastada neilt küsides, siis vaadeldavate kasutajate puhul ei saa olla täiesti veendunud vanuse sobivuses kriteeriumiga, kuna Twitteris ei ole kasutajatel kohustust enda vanust kuvada. Samas tõenäoliselt jäid nemadki enam-vähem samasse vanuserühma, kuna vanust on võimalik eeldada nende postituste, jälgitavate ja jälgijate põhjal. Teisalt osales diskussioonides lisaks 18–26aastastele ilmselt mõnevõrra vanemaidki Twitteri kasutajaid. Seega kuulusid analüüsitava sautsude hulka ka postitused, mille autoriks ei ole noored.

Vaatlus toimus 22. veebruarist kuni 10. märtsini 2022. aastal. Sellal jälgisin, milliseid postitusi Twitteris jagati ning millistel teemadel arvamust avaldati ja arutelud toimusid. Andmeid kogudes hoidsin ennast Twitteris toimuvaga kursis ja arhiveerisin säutse. Kasutasin selleks nutitelefoni Twitteri rakendust, tehes

kuvatõmmiseid ning kirjalikke märkmeid. Jälgisin 35 kasutajat, kes kasutasid Twitterit eneseväljenduseks iga päev, avaldades arvamust ka ühiskondlikel ja poliitilistel teemadel. Arhiveerisin Twitteris vestlused, mis käsitlesid ühiskondlikke ja poliitilisi teemasid, ning kirjutasin arhiveeritud säutsud ja kuvatõmmised ümber tekstifailiks, et neid oleks mugavam analüüsida. Analüüsisin kokku 387 säutsu. Täiendavate intervjuudega uurisin, kuidas noored ise enda osalust Twitteris mõtestavad. Intervjueerisin 8 Eesti noort vanuses 20–25 aastat.

Kogutud andmestiku puhul kasutasin temaatilist analüüsi. Selle esimeses etapis kirjutasin ümber arhiveeritud säutsud ning transkribeerisin intervjuud. Kasutasin avatud kodeerimist, kus kirjutatud tekstid kodeerisin kõigepealt rida-realt, edasi jaotasin koodid temaatiliselt ning tekkinud teemad koondasin ala- ja põhiteemadeks. Põhiteemadeks olid osalusviisid sotsiaalmeedias ja Twitteris, noorte huvi ja osalus poliitilistes tegevustes ja aruteludes ning noorte tajutud Twitteris osalemise mõju osalusvormidele väljaspool sotsiaalmeediat.

## 4. ANDMETE ANALÜÜS

### 4.1. Twitteri plussid ja miinused

Sotsiaalmeedias osalemisest rääkides mainisid intervjueeritavad platvormide lubavusi nagu jagamine ja anonüümsus, mis määravad, millist sisu nad postitavad ning millistel eesmärkidel nad erinevaid sotsiaalmeedia platvorme kasutavad. Poliitiliseks eneseväljenduseks ja ühiskondlikel teemadel kaasa rääkimiseks eelistasid valimisse kuulunud noored Twitterit, kusjuures peamise põhjusena töid nad välja selle osalemist toetava formaadi. Lisaks Twitterile mainisid noored igapäevaselt kasutatavate platvormidena Instagrami, Facebooki, TikToki ja Redditit. Sealhulgas Instagrami ja Facebooki pidasid informandid platvormideks, kus postitada professionaalset ja isiklikku sisu. Noored rääkisid, et kasutavad neid suhtlemiseks sõprade ja perekonnaga, aga ka ametialaselt. Twitteris on intervjueeritute arvates kõige mugavam arvamust avaldada ja aruteludest osa võtta, sest sisu on eelkõige tekstina ning lõime formaat võimaldab seisukohti esitada paremini ja detailsemalt kui Twitteri postituste 280 sõna limiit. Twitteris säutsudele vastamist, *retweet*imist ja *quote retweet*imist pidasid nad lihtsaks tegevuseks, mis toetab kaasarääkimist.

Osalust toetava lubavusena toodi välja ka anonüümsus. Twitteri konto anonüümne seadistus oli intervjueeritavate teadlik valik. Sellega on nad loonud keskkonna, kus tunnevad end kaasa rääkides turvaliselt, julgelt ja mugavalt. Noored leidsid, et anonüümsus võimaldab neil kaasa rääkida vastuolulistel teemadel, mille puhul nad üldiselt diskussioonides osalemist väldiksid. Samas võib öelda, et anonüümseks jäädakse rohkem laiemale ühiskonnale. Teistele Twitteri kasutajatele ja sotsiaalmeedia lubavusi tundvatele noortele ollakse ikkagi lihtsasti äratuntavad. Nii rõhutati, et isegi anonüümse kontoseadistusega ei avalda nad mitte kunagi arvamust, mida nad ei jagaks mitteamonüümset, ning anonüümsus on pigem näiline, sest nende isik on tuvastatav.

*... ilmselgelt see ei ole väga varjatud ka, kes ma olen. Kes tahab paar klikki rohkem teha, see saab Twitteri kaudu aru, kes ma olen. Aga see kuidagi loob mugavama keskkonna, et sul ei ole otseselt seal mingit ülemust. (Maru, 24)*

Noored väljendasid, et täisnimega Twitteri konto nõuab postitatud sisu rohke- mat tsenseerimist, sest see oleks internetist otsinguga leitav. Oma nime ja pildiga Twitteris osalemine eeldab informantide arvates aktiivsemat osalust poliitilistel ja ühiskondlikel teemadel aruteludes ning sisu rohkem kontrollimist ja vähem huu- morit.

*... kui mul oleks ametlikum Twitteri konto, kus mul on täisnimi ja kõik sellised asjad, siis ma räägiks võib-olla natuke rohkem tõsisematel teemadel, ma pööraks rohkem tähelepanu grammatikale. Ma võib-olla ei teeks mingisuguseid rumalamaid nalju. Ja ma ilmselt räägiks rohkem kaasa sellistel ühiskondlikel teemadel. Sest siis oleks nagu eeldatud, et sa pead vist seda tegema. (Hanna, 25)*

Ehkki noored uuritavad nägid Twitterit hea platvormina, kus kaasa rääkida, töid nad välja negatiivse vastukaja sotsiaalmeedias, mis vahel vähendab nende motivatsiooni ja tahet osaleda. Noored tunnevad end Twitteris arvamust avalda- des mugavalt, kuid väljendasid, et negatiivne tagasiside on seal kaasa rääkimisel paratamatus, millega peab arvestama. Samas töid nad välja, et positiivne ja toetav tagasiside teistelt noortelt kasutajatelt ja sõpradelt julgustab neid Twitteris kaasa rääkima. Arvamust on nad julgemad Twitteris avaldama juhul, kui seda on teinud nende jälgitavad, tuttavad või teised noored, isegi kui nende arvamused ei ühti.

#### 4.2. Twitter kui infoallikas

Twitteris päevakajalistest poliitilistest ja ühiskondlikest probleemidest info jagamist peavad informandid ülioluliseks. Samas olid nad kriitilised selle poolest, kas jagamises väljendub ka poliitiline osalus. Nii eristasid intervjuueeritavad vaid postituste jaga- mist ja säutsudele vastates kaasa rääkimist vastukaaluna diskussioonide algatamisest originaalpostitustega. Aktiivne osalemine väljendus noorte arvates ainult viimases. Lisaks leidsid intervjuueeritavad, et Twitteri-konto kasutamine igapäevaseks enese- väljenduseks vähendab nende osalust, sest ühiskondlikel ja poliitilistel teemadel arutlemine ning jagatud säutsud olulise infoga võivad jääda argiste teemade varju.

*Ma ei leia, et võtaksin palju sõna millegi kasuliku kohta. Kui vaadata, skrollida [kerida] natuke mu konto peal, siis enamik seal on mingi no kergelt öeldes s\*\*\* postimine ja ma elan nagu enda igapäevaelu seal välja... (Maru, 24)*

Vaadeldes selgus, et Twitteris levib üsna laialdaselt valeinfo. Selle levimise määra tajusid aga intervjuueeritavad erinevalt. Avaldati arvamust, et valeinfot on sotsiaalmeedias ja internetis leidunud alati samaväärselt, aga samas toodi välja info-

sõja mõju valeinfo leviku suurenemisele. Kuigi noored märkasid valeinfo laialdast levikut, usaldasid nad iseenda ja jälgitavate pädevust tuvastada eksitavat infot sisaldavad postitused ning uskusid, et nende jälgitavad jagavad vaid tõest infot sisaldavaid säutse. Siiski rõhutati, et sotsiaalmeediasse postitatud sisusse peab alati suhtuma kriitiliselt ning olenemata postitaja isikust ja usaldusväärsusest ei saa seda mitte kunagi täielikult usaldada.

*Isegi [Eesti poliitiku nimi] on minu meelest üsna palju siukseid nagu off asju retweet'unud. Kindlasti tasub seda infot kontrollida. (Kaarel, 23)*

Osaluse toetajana on üheks oluliseks Twitteri lubavuseks uudiste jagamine. Intervjuueritud noorte jaoks on sotsiaalmeedia, eriti Twitter, kohalikest ja rahvusvahelistest uudisteväljaannetest usaldusväärsem infoallikas. Twitteris jälgivad nad rahvusvahelisi kasutajaid, kelle kontode vahendusel jõuab informantide arvates oluline info nendeni kiirelt, vahetult ja moonutamata. Ametlikest meediakanalistest uudiste mittelugemise põhjustena toodi välja liigne negatiivsus, mis on emotsionaalselt kurnav, ning sotsiaalmeediast paratamatult sama info kättesaamine.

*Mul oli [uudiste lugemise] harjumus, aga ma treenisin selle välja, sest pidev uudiste lugemine nagu mõjub väga negatiivselt vaimsele tervisele... Ma saingi üsna ruttu aru, et see ei ole tegelikult hea ega vajalik, et olulisemad asjad nagunii jõuavad [sotsiaalmeedia kaudu] minuni. (Kaarel, 23)*

Samuti rääkisid uuritavad, et kuigi kõik inimesed uudiseid ei vaata ega loe, siis sotsiaalmeedia kontod on väga paljudel, mistõttu on sotsiaalmeedial oluline roll edastada päevakajaline info nendeni, kelleni info teiste kanalite kaudu ei jõuaks. Uuritavate jaoks oli platvormidel ka väljaspool sotsiaalmeediat arutelusid algatav roll. Noored töid välja, et ilma sotsiaalmeediata nende sõbrad paljude teemadega kokku ei puutuks.

*... juba ainuüksi see [on sotsiaalmeedias osalemise oluline mõju], kui ma leian Twitterist mingisuguse asja, mis mind nagu puudutab, siis näiteks järgmisel päeval räägin saunas sõpradele, et yo, see on f\*\*\*ed up... (Kaarel, 23)*

Vaatluse tulemusena selgus, et Eesti kontekstis saab eristada Twitteris kahte peamist info jagamise eesmärki: säutsude jagamine ja loomine mobiliseerimiseks ning teadlikkuse suurendamiseks ühiskondlikest ja poliitilistest probleemidest. Alustasin vaatlust vahetult enne Venemaa sõjalise agressiooni algust Ukrainas 24. veebruaril 2022. aastal. Selle kestel toimus Twitteris palju aktiivseid diskussioone Ukraina sõja kohta. Nõnda säutsusid vaadeldavad noored, et sotsiaalmeedias sisu loomise eesmärk ei olegi sõjaline vastuseis, vaid eneseväljendus ja toetuse näitamine ning tõese info jagamine ja teadlikkuse tõstmine sotsiaalmeediat kasutades on just Ukraina sõja kontekstis äärmiselt oluline.

Kohalikel teemadel postitasid Twitteri kasutajad säutse mõlemal eesmärgil, nii teadlikkuse tõstmiseks kui mobiliseerimiseks. Viimase alla kuuluvad postitused protestide, annetuste ja korjanduste kohta. Näiteks levisid 2022. aasta veebruari lõpus laialdaselt postitused infoga üle-eestilistest Ukraina toetuseks korraldatud protestidest, kus kutsuti inimesi üles meeleavaldustel osalema ning raha ja esemeid annetama. Kusjuures kohalikud ja rahvusvahelised teemad kattusid, näiteks jagati Ukraina sõja kontekstis nii infot kohalike algatuste kohta mobiliseerimise eesmärgil kui ka säutse Ukrainas toimuvast teadmiste tõstmise eesmärgil. Osal rahvusvahelistel teemadel, näiteks Iisraeli-Palestiina konflikti puhul, piirdusid kasutajad vaid säutsude taaspostitamisega oma ajajoonele ilma täiendava kommentaarita. Võib eeldada, et Eesti noored tundsid end – võrreldes näiteks Ukraina sõja teemadega – Iisraeli-Palestiina konflikti küsimustega liiga vähe seotuna, et midagi kommenteerida.

### 4.3. Noorte huvi ja osalemine

Kuigi intervjuueeritavad väljendasid, et igasuguse päevakajalise, ühiskondliku ja poliitilise sisuga enda kursis hoidmine on oluline, siis arvamust avaldavad nad üldjuhul vaid teemadel, mis on nende jaoks isiklikult tähtsad (nagu sotsiaalne eba võrdsus, vähemuste õigused, Ukraina sõda) ja mille kohta nad tunnevad, et neil on piisavalt teadmisi. Sarnaselt jagasid vaatluse perioodil jälgitavad kasutajad Twitteris igapäevapoliitiliste ja ühiskondlike teemade kohta käivaid postitusi, kuid diskussioonidest võeti osa vaid üksikute konkreetsete teemade puhul nagu COVID-19 kriis, Ukraina sõda, kohalik parteipoliitika ja vähemuste õigused. Intervjuueeritavad leidsid, et teemadel, mille puhul nad tunnevad, et on puudulikult informeeritud, ei räägi nad vestluses kaasa, vaid eelistavad olla jälgijad ja kõrvaltvaatajad, et end paremini kurssi viia ja teadmisi täiendada.

Kuigi informandid pidasid end poliitilistest ja ühiskondlikest teemadest huvitatuks, siis ei hinnanud nad end poliitiliselt piisavalt aktiivseks. Nad tuginesid hinnangus arvamusele, et poliitiline aktiivsus väljendub osalemises traditsioonilistel viisidel ja formaalsetes protsessides, nagu näiteks parteipoliitika.

*Tunnen, et ma teen liiga vähe võrdluses sõpradega, kes reaalselt ongi aktivistid ja veavad mingeid programme, üritusi, mida kõike. (Maru, 24)*

Intervjuueeritavad, kelle sõprade ja tuttavate hulgas oli poliitiliselt aktiivseid inimesi, kaldusid arvama, et nende põlvkond osaleb formaalsetel viisidel poliitikas samaväärselt vanemate põlvkondadega, ja töid näiteid traditsioonilistel viisidel aktiivsetest osalejatest. Samuti oli intervjuueeritavate hulgas üks noor, kes on aktiivne parteipoliitikas, ja ühe informandi eesmärk on kandideerida järgmistel kohalike omavalitsuste valimistel. Osaluseks pidasidki noored eelkõige traditsioonilisi osalusviise nagu poliitilistesse parteidesse ja noorteühendustesse kuulumine ning valimas käimine, aga nad leidsid samas, et kõigest valimas käimine ei tähenda,

et nad on aktiivsed kodanikud. Nad arvasid, et traditsioonilistel viisidel osalemine oleneb palju inimese isikuomadustest. Informandid, kes parteipoliitikas ei osale, leidsid, et nad ei sobi isiksuselt, välimuselt ja väljendusviisi poolest ega ole piisavalt esinduslikud erakonda kuulumiseks.

*Ma ise lihtsalt ei ole seda tüüpi inimene, kes läheks campaign'ima... Ma ei kujuta ette, mis see oleks, mis mind peaks nii palju rivist välja lükkama, et teeksin enda iseloomu vastast asja. (Kaarel, 23)*

Traditsioonilistel viisidel mitteosalemise põhjustena toodi eelkõige välja aja- ja motivatsioonipuudus. Samuti uskusid noored vähe parteipoliitika tulemuslikkusse ning väljendasid arvamust, et alternatiivsetel viisidel osalemine sotsiaalmeedias võib olla samaväärse mõjuga. Traditsioonilistesse osalusviisidesse suhtusid positiivsemalt uuritavad, kellel oli keskkooliajast isiklik kogemus kaasatud olemisega. Varasemat kaasatust pidasid nad toetavaks teguriks praegusele osalusele. Samuti toodi välja, et noorte osalemist praeguses mahus ja kujul väärtustatakse ja tunnustatakse liiga vähe ning nende arvamust ei võeta tihti tõsiselt.

*Ma arvan, et mul on võib-olla vähe usku sellesse, et asjad muutuvad praegu, kui mina olen veel selles eas. Nii et ma lihtsalt ei jaksaks sellele vastu hakata, mul ei ole energiat võib-olla nii palju, kui on mõnel inimesel. Ega motivatsiooni, et reaalselt minna ja olla aktiivne noorte parteides ja midagi muuta. (Maarja, 21)*

#### 4.4. Noorte tajutud Twitteris osalemise mõju väljaspool sotsiaalmeediat

Noored informandid väärtustavad Twitterit platvormina, kus toimuvad avalikud diskussioonid ühiskondlikel ja poliitilistel teemadel. Nad rääkisid, et aina rohkem on laiem avalikkus hakanud jälgima, millised arutelud Twitteris toimuvad. Nad seostasid ühiskonnas toimunud muutuseid Twitteri-diskussioonidega ning omistasid sotsiaalmeedia arutelule võime viia Eesti ühiskonnas ellu muutusi.

*Tartus hakati praegu koolides jagama noortele tasuta menstruaalvaroikuid ja minu teada sai see alguse Twitterist. Ma ei ole sada protsenti kindel, aga tean, et paar aastat tagasi oli Twitteris tõsine arutelu sellel teemal. (Saara, 20)*

Twitter on nende meelest ka oluline platvorm, kust saada rohkem infot poliitikute seisukohtade ja arvamuste kohta. Twitterit peeti ka enda poliitiliste vaadete kujundajaks, kusjuures sotsiaalmeedia platvormil nähtu oli muutnud noorte valimiseelistusi.

Kaasamise puhul töid intervjueeritavad välja, et kuigi nad väärtustavad keskkooliaegseid kogemusi, siis infot osalemisvõimaluste kohta on liiga vähe ning see jõuab noorteni juhuslikult ja harva. Siinkohal pidasid informandid sotsiaalmeediat üldiselt ja Twitterit spetsiifiliselt kõige paremaks vahendiks, mille abil noori kaa-

sata. Põhjendusena töid intervjueeritavad välja, et noored kasutavad sotsiaalmeediat juba igapäevaseks eneseväljenduseks ning puutuvad selle kaudu kokku mitmekülgse sisuga, mis potentsiaalselt laiendab nende silmaringi.

*Seal [Twitteris] tihti peale tõstatatakse teemasid, kus on mingisugused kitsaskohad. Võtame näiteks Eesti ühiskonna niimoodi kitsalt, et midagi ma ei tea, à la õpetajatele makstakse liiga vähe palka ja muud sellist. Kui see info juba liigub – ka inimesed, ka noored, kes muudu on võib-olla sellisest infoväljast eemal, nad ei tea, mis probleemid võivad Eesti ühiskonnas üldse olla –, siis see info jõuab ka nendeni. Ehk siis teadlikkuse pool on hästi oluline. (Jaana, 21)*

Kuigi sotsiaalmeediat nähti parima vahendina, mille abil jagada infot osalusviiside kohta, väljendasid informandid ebakindlust, kas sotsiaalmeedia võiks ajendada aktiivselt osalema noori, kes pole juba varem kaasatud. Samas väärtustasid nad Twitterit osalust toetava platvormina, mis aitab tõsta teadlikkust ühiskondlikest ja poliitilistest teemadest ning osalusvõimalustest, arendada arutelukultuuri, võimaldab kaasa rääkida ning leida sõpru ja mõttekaasliasi.

## 5. KOKKUVÕTE

Uurimuse eesmärk oli välja selgitada, mis ajendab, toetab ja takistab Twitteris osalemist; milliseid osalusviise noored seal kasutavad; milline on Twitteris osalemise tähendus ning missugused on noorte arvates Twitteris osalemise mõjud väljaspool sotsiaalmeediat. Uurimuse tulemusena selgus, et intervjueeritud noored eelistavad poliitilistel ja ühiskondlikel teemadel kaasarääkimiseks ja osalemiseks eelkõige Twitterit just platvormi formaadi ja lubavuste tõttu. Enamjaolt teksti vormis postitused, lõime formaat ja anonüümne kontoseadistus võimaldavad neil endi hinnangul lihtsalt aruteludest osa võtta ja arvamust avaldada. Sarnaselt varasematele uurimistulemustele (Kalmus ja Siibak 2020; Tiidenberg 2021), töid intervjueeritavad peamise takistusena välja negatiivse tagasiside, mis tahtmist osaleda küll pärsib, kuid mida peeti sotsiaalmeedias osalemise puhul paratamatuks. Noored tundsid, et Twitteris toetavad kaasarääkimist teised noored, jälgitavad ja tuttavad, kes aruteludest osa võtavad, isegi kui nende arvamused üksteisest erinevad.

Päevakajalistest poliitilistest ja ühiskondlikest teemadest info jagamine on uuritavate arvates ülioluline ning sotsiaalmeedial on siinjuures tähtis roll, nagu on leitud ka varasemates uuringutes (Allaste, Beilmann ja Tiidenberg 2018). Twitter ja teised sotsiaalmeedia platvormid on intervjueeritavate jaoks peamiseks infoallikaks (Euroopa Komisjon 2021; Cox 2017), kusjuures Twitterit peavad nad usaldusväärseks ja eelistatud allikaks, mille kaudu jõuavad uudised nendeni kiirelt, vahetult ja moonutatamata. Sotsiaalmeediast kui infoallikast rääkides rõhutasid noored allikakriitilisuse olulisust, sest valeinfo levik platvormidel on laialdane ning ka usaldusväärsed isikud postitavad ja jagavad aeg-ajalt eksitavat infot. Ise info jagamisel

eristasid noored pelgalt postituste jagamist ning originaalpostituste loomist, kusjuures erinevalt mõningatest varasematest uuringutest (Theocharis 2015; Halupka 2018) pidasid noored sotsiaalmeedias aktiivseks osaluseks vaid viimast. Vaatlusest selgus, et Twitteris postitatu jaguneb Eesti kontekstis säutsudeks, mille eesmärgiks on teadlikkuse tõstmine ning mobiliseerimine.

Teemad, mille puhul noored kaasa räägivad ja arvamust avaldavad, tulenevad eelkõige nende huvidest, kuid päevakajalise ühiskondliku ja poliitilise sisuga kursis olemine on nende arvates oluline, nagu on ka varem uuringutest selgunud (Tiidenberg 2021; Tiidenberg ja Allaste 2016). Kuigi noored intervjueeritavad peavad end huvitatuks poliitilistest ja ühiskondlikest teemadest, siis nad ei leia, et nende osalemise aktiivsus oleks piisav. Poliitiline aktiivsus väljendub nende arvates peamiselt traditsioonilistel viisidel osalemises. Sarnaselt varasematele uurimustele toodi mitteosalemise põhjustena välja aja- ja motivatsioonipuudus (Tiidenberg 2021), lisaks väljendasid noored vähest usku parteipoliitika tulemuslikkusesse, noorte mittevärtustamist ning peeti end isikuliselt sobimatuks parteipoliitikas osalemiseks.

Twitterit pidasid intervjueeritavad heaks platvormiks, kus osaleda avalikes aruteludes, mille tulemusena võivad ühiskonnas toimuda muutused. Nagu on leitud ka varem (nt Karatzogianni jt 2021), arvasid informandid, et sotsiaalmeedia on kõige parem vahend, mille abil noori kaasata. Põhjendusena töid nad välja, et noored kasutavad platvorme juba iga päev ning et nende kaudu saab tõsta teadlikkust päevakajalistest poliitilistest ja ühiskondlikest teemadest ning edastada infot osalusvõimaluste kohta.

Teemat edasi uurides võiks keskenduda erinevate maailmavaadete esindatusele või noortele Twitteri-kasutajatele, kes sotsiaalmeedia platvormi üldse ei kasuta poliitilistel ja ühiskondlikel teemadel kaasa rääkimiseks. Samuti võiks edaspidised uuringud keskenduda spetsiifilisemalt näiteks vaid valeinfole, negatiivsele tagasisidele või anonüümsusele Twitteris või teistel sotsiaalmeedia platvormidel, mida Eesti noored iga päev kasutavad eneseväljenduseks.

## VIITEALLIKAD

- Aksen, Merli; Kiisel, Maie; Saarsen, Kärt; Koppel, Helleka; Jaanits, Jaanika; Tammsaar, Helelyn; Rajaveer, Liina; Narusson, Dagmar; Trumm, Elsa 2018. *Noorte osalus otsustusprotsessides*. Tartu Ülikool. RAKE, Rakendusliku Antropoloogia Keskus.
- Allaste, Airi-Alina; Beilmann, Mai; Tiidenberg, Katrin 2018. *Digitaalne osalus*. Lk 119–139 kogumikus *Noorteseire aastaraamat 2017–2018: Noored ja osalus*. Tallinn: Eesti Noorsootöö Keskus.
- Allaste, Airi-Alina; Nugin, Raili; Pirk, Reelika; Taru, Marti 2013. *Interpreting Participation (Interviews)*. *Deliverable 5.3: Country-based reports on interview findings*. MYPLACE (Memory, Youth, Political Legacy And Civic Engagement).
- Allaste, Airi-Alina; Saari, Kari 2020. Social media and participation in different socio-political contexts: cases of Estonia and Finland. *YOUNG*, 28(2), 138–156.
- Allcott, Hunt; Gentzkow, Matthew; Yu, Chuan 2019. Trends in the diffusion of misinformation on social media. *Research and Politics*, 6(2), 1–8.
- Amná, Erik; Ekman, Joakim 2013. Standby citizens: Diverse faces of political passivity. *European Political Science Review*, 6(2), 261–281.
- Barrera, Oscar; Guriev, Sergei; Emeric, Henry; Zhuravskaya, Ekaterina 2020. Facts, alternative facts, and fact checking in times of post-truth politics. *Journal of Public Economics*, 182.
- Bennett, W. Lance; Wells, Chris; Freelon, Deen 2011. Communicating Civic Engagement: Contrasting Models of Citizenship in the Youth Web Sphere. *Journal of Communication*, 61(5), 835–856.
- Boyd, Danah 2010. Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. Lk 39–58 kogumikus Papacharissi, Zizi (toim.) *A Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites*. New York: Routledge.
- Cox, Jonathan M. 2017. The source of a movement: making the case for social media as an informational source using Black Lives Matter. *Ethnic and Racial Studies*, 40(11), 1847–1854.
- Daniel, Johnnie 2012. Choosing the Type of Nonprobability Sampling. Lk 81–124 kogumikus Daniel, Johnnie (toim.) *Sampling Essentials: Practical Guidelines for Making Sampling Choices*. SAGE Research Methods.
- Euroopa Komisjon 2019. *How do we build a stronger, more united Europe? The views of young people*. Flash Eurobarometer 478. Brüssel: Euroopa Komisjon.
- Euroopa Komisjon 2021. *European Parliament Youth Survey*. <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2021/youth-survey-2021/report.pdf>
- Evans, Sandra K.; Pearce, Katy E.; Vitak, Jessica; Treem, Jeffrey W. 2017. Explicating Affordances: a Conceptual Framework for Understanding Affordances in Communication Research. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 22(1), 35–52.
- Gil de Zúñiga, Homero; Jung, Nakwon; Valenzuela, Sebastian 2012. Social Media Use for News and Individuals' Social Capital, Civic Engagement and Political Participation. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 17(3), 319–336.
- Greijdanus, Hedy; de Matos Fernandes, Carlos A.; Turner-Zwinkels, Felicity; Honari, Ali; Roos, Carla A.; Rosenbusch, Hannes; Postmes, Tom 2020. The psychology of online activism and social movements: relations between online and offline collective action. *Current Opinion in Psychology*, 35, 49–54.
- Grinberg, Nir; Joseph, Kenneth; Friedland, Lisa; Swire-Thompson, Briony; Lazer, David 2019. Fake news on Twitter during the 2016 U.S. presidential election. *Science*, 363(6425), 374–378.
- Halupka, Max 2018. The legitimisation of clicktivism. *Australian Journal of Political Science*, 53(1), 130–141.
- IPU 2021. *Youth participation in national parliaments*. <https://www.ipu.org/youth2021>
- Kalmus, Veronika; Siibak, Andra 2020. Eesti noored virtuaalses arvamusruumis. Lk 220–229 kogumikus Sooväli-Sepping, Helen (toim.) *Eesti inimarengu aruanne 2019/2020*. Tallinn: Eesti Koostöö Kogu.

- Kalmus, Veronika; Masso, Anu; Lauristin, Marju 2017. Põlvkondade eristumine muutuvus ühiskonnas. Lk 620–664 kogumikus Vihalemm, Peeter; Lauristin, Marju; Kalmus, Veronika; Vihalemm, Triin (toim.). *Eesti ühiskond kiirenevas ajas. Uuringu „Mina. Maailm. Meedia“ 2002–2014 tulemused*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Karatzogianni, Athina; Tiidenberg, Katrin; Parsanoglou, Dimitris; Lepik, Kamilla Selina; Raig, Madli; Suitslepp, Marta Liisa; Matthews, Jacob; Symeonaki, Maria; Kazani, Aggeliki; Pnevmatikaki, Myrto 2021. *Online Political Behaviour and ideological Production by Young People: A Comparative Study of ICT and Civic Participation in Estonia, Greece and the United Kingdom*. (DigiGen – working paper series No. 4).
- Literat, Ioana; Kligler-Vilenchik, Neta 2018. Youth online political expression in non-political spaces: implications for civic education. *Learning, Media and Technology*, 43(4), 400–417.
- Oversight Board (kuupäevata). <https://oversightboard.com/> (27.12.2022).
- Pandey, Vidushi; Gupta, Sumeet; Chattopadhyay, Manojit 2019. A framework for understanding citizens' political participation in social media. *Information Technology & People*, 33(4), 1053–1075.
- Papacharissi, Zizi 2012. Without You, I'm Nothing: Performances of the Self on Twitter. *International Journal of Communication*, 6, 1989–2006.
- Rotman, Dana; Preece, Jenny; Vieweg, Sarah; Shneiderman, Ben; Yardi, Sarita; Pirolli, Peter; Chi, Ed H.; Glaisyer, Tom 2011. *From slacktivism to activism: Participatory culture in the age of social media*. New York: ACM.
- Shim, KyuJin; Oh, Soo-Kwang 2018. Who creates the bandwagon? The dynamics of fear of isolation, opinion congruency and anonymity-preference on social media in the 2017 South Korean presidential election. *Computers in Human Behavior*, 86, 181–189.
- Sloam, James 2016. Diversity and voice: The political participation of young people in the European Union. *The British Journal of Politics and International Relations*, 18(3), 521–537.
- Statcounter (kuupäevata). Social Media Stats Estonia. <https://gs.statcounter.com/social-media-stats/all/estonia/#monthly-202003-202204> (25.01.2023).
- Stephen, Bijan 2015. *Social Media Helps Black Lives Matter Fight the Power*. <https://www.wired.com/2015/10/how-black-lives-matter-uses-social-media-to-fight-the-power/> (09.01.2022).
- Theocharis, Yannis 2015. The Conceptualization of Digitally Networked Participation. *Social media + Society*, July-December, 1–14.
- Tiidenberg, Katrin 2021. „Neil on õigus, aga nad ei tohiks olla nii sõjakad.“ *End poliitiliselt mitteaktiivseks pidavate Eesti noorte seisukohad sotsiaalmeedia ja poliitilise osaluse/passiivsuse seoste kohta*. <https://blogi.harno.ee/wp-content/uploads/2021/09/Neil-on-o%CC%83igus-aga-nad-ei-tohiks-olla-nii-so%CC%83jakad.pdf>.
- Tiidenberg, Katrin; Allaste, Airi-Alina 2016. Perceptions of participation and the Share button. *Studies of Transition States and Societies*, 8(2), 52–63.
- Tiidenberg, Katrin; Ostashow, Nikolai 2022. *Oskused, pädevused ja osalus: noorte digitaalne kodakondsus Eesti poliitikat kujundavates dokumentides*. [https://www.tlu.ee/sites/default/files/Oskused%2C%20p%C3%A4devused%20ja%20osalus\\_Tiidenberg%26Ostashow\\_0.pdf](https://www.tlu.ee/sites/default/files/Oskused%2C%20p%C3%A4devused%20ja%20osalus_Tiidenberg%26Ostashow_0.pdf).
- Twitter a (kuupäevata). How we address misinformation on Twitter. Help Center. <https://help.twitter.com/en/resources/addressing-misleading-info> (27.12.2022).
- Twitter b (kuupäevata). Using Twitter. Help Center. <https://help.twitter.com/en/using-twitter> (27.12.2022).
- Wilkins, Denise J.; Livingstone, Andrew G.; Levine, Mark 2019. All click, no action? Online action, efficacy perceptions, and prior experience combine to affect future collective action. *Computers in Human Behavior*, 91, 97–105.
- Wojcik, Stefan; Hughes, Adam 2019. *Sizing Up Twitter Users*. Pew Research Center.